

FöretagarFörbundet

En internationell jämförelse

Entreprenörskap i skolan

september 2008

Sammanfattning

Förhållandevis få svenskar väljer att bli företagare. Trots den nya regeringens ambitioner inom området har inte mycket hänt. Endast 10 procent av de sysselsatta i Sverige är företagare medan motsvarande andel i EU är cirka 15 procent.

Det finns flera orsaker till att svenskarna föredrar anställningar. Störst betydelse har kanske skatter och trygghetssystem. Men i denna rapport visas även att det svenska utbildningssystemet är betydligt sämre än i andra länder på att stimulera företagande.

I denna rapport har FöretagarFörbundet rankat skolorna i 28 olika länder (EU-25 samt USA, Island och Norge) med avseende på hur invånarna upplever att skolan påverkat deras inställning till företagande. Rankingen har baserats på fyra olika frågor. Det sammanlagda resultatet visar att den svenska och danska skolan är klart sämst på att föra in entreprenörskapet i skolan. Inte i en enda av de fyra frågorna placerar sig Sverige bland de 20 bästa länderna. Rankingen toppas av Irland och Slovenien, men även några av våra grannländer placerar sig högt. Finland och Island placerar sig 6 respektive 7.

Endast var fjärde svarande anser att deras utbildning bidrog till att intressera dem för företagande, klart lägre än det europeiska genomsnittet. Även när det gäller att stärka initiativförmåga och entreprenöriell attityd placerar sig Sverige dåligt. Den svenska skolan lyckas varken få eleverna att vilja bli företagare eller ens bidra till att öka förståelsen för företagarens roll i samhället.

Inledning

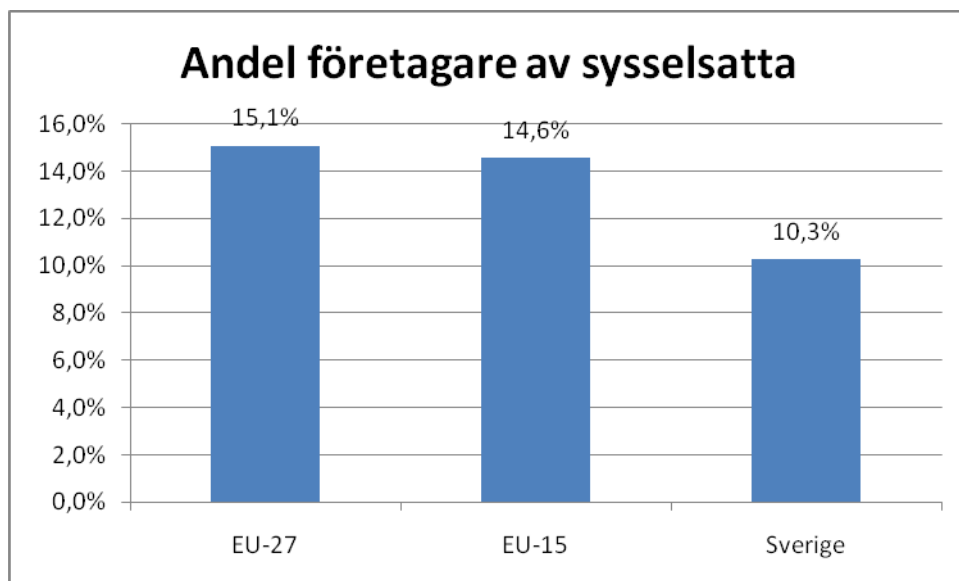
FöretagarFörbundet arbetar för att förbättra förutsättningarna för att starta, driva och utvecklas äga företag, allt för att öka företagandet och tillväxten. Det finns många orsaker till att så få svenskar väljer att bli företagare. Det kan exempelvis bero på höga skatter, krångligt regelverk och att företagandet upplevs som otryggt. Ett annat problem som brukar lyftas fram i debatten är att skolsystemet utbildar människor till att bli anställda och inte till att bli företagare.

Företagarförbundet har därför tillsammans med Kreicbergs - Utredning & Opinion AB jämfört hur entreprenörskapet i den svenska skolan står sig i ett internationellt perspektiv. I rapporten sammanställs en ranking över hur eleverna i olika länder bedömer att skolan påverkat deras inställning till entreprenörskap. Rankingen bygger på svar hämtade ur en omfattande enkätundersökning om entreprenörskap som genomfördes på uppdrag av EU-kommissionen. Totalt 20 674 personer i 28 länder besvarade enkäten som genomfördes under 2007.

Svenskt företagande i ett internationellt perspektiv

En förutsättning för att ett land ska ha ett dynamiskt och innovativt näringsliv är att många människor är beredda att satsa på ett liv som företagare. Med fler företag och fler företagare prövas olika affärsmodeller mot varandra vilket förbättrar konkurrenskraften. Även den svenska regeringen vill öka antalet företagare. Vägen dit ska gå genom att göra det "enkelt, roligt och lönsamt att driva företag i Sverige"¹. Än så länge går det inte att se några konkreta resultat av politiken. Andelen företagare på arbetsmarknaden ligger på ungefär samma nivå som innan regeringsskiftet. De flesta svenskar föredrar att vara anställda. Av samtliga sysselsatta på den svenska arbetsmarknaden är endast drygt 10 procent företagare. Det är betydligt lägre än EU-genomsnittet på 15 procent.

Diagram 1

Källa: Eurostat

Det finns flera orsaker till att det svenska företagandet befinner sig på en låg nivå. Jämfört med de flesta andra länder har Sverige höga skatter och generösa trygghetssystem för anställda vilket minskar intresset för företagande. Krångliga regler och brist på kapital är andra faktorer som kan göra att människors intresse för att bli företagare minskar.

I den här rapporten koncentrerar vi oss dock på en annan faktor som kan ha betydelse. I hela Europa har frågan om hur skolan ska kunna uppmuntra till företagande uppmärksammas. EU har olika projekt som ska stimulera arbetet med

¹ <http://www.regeringen.se/sb/d/5709>

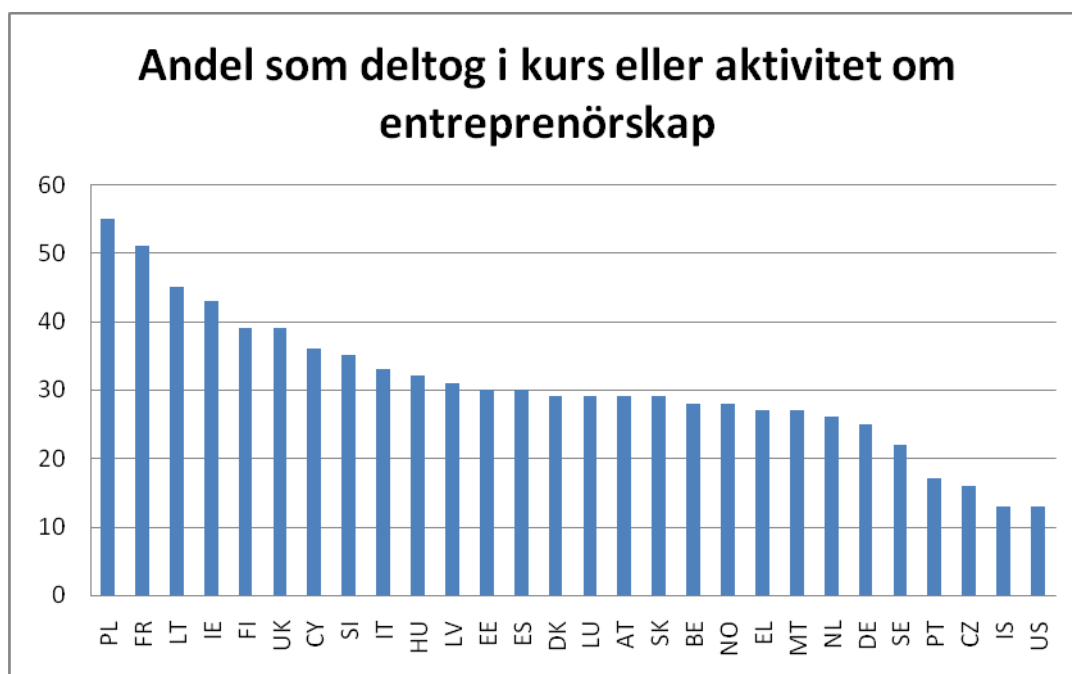
entreprenörskap i skolan. ²Frågan är om det svenska skolsystemet är speciellt svagt i detta avseende? För att besvara frågan har vi konstruerat ett sammanvägt index som ska mäta hur skolsystem i olika länder för in företagandet i undervisningen. De olika delarna i rankingen är hämtade från frågor som ställts till över 20 000 invånare i 28 olika länder.³ Frågorna och den sammanvägda rankingen redovisas i nästa avsnitt.

Entreprenörskap i skolan i olika länder

Skolsystemet kan uppmuntra till entreprenörskap på olika sätt. Det kan exempelvis vara genom kurser inriktade på entreprenörskap, genom att ge en positiv bild av entreprenören eller genom att förbättra elevernas initiativförmåga. Den ranking som vi skapat bygger på fyra olika frågor som ingick i en större studie som genomfördes av EU-kommissionen och som skulle analysera entreprenörskapet i EU-25 samt Island, Norge och USA

Den första frågan handlar om huruvida det fanns kurser eller aktiviteter om entreprenörskap i utbildningen. I denna fråga finns det stora skillnader mellan de undersökta länderna.

Diagram 2

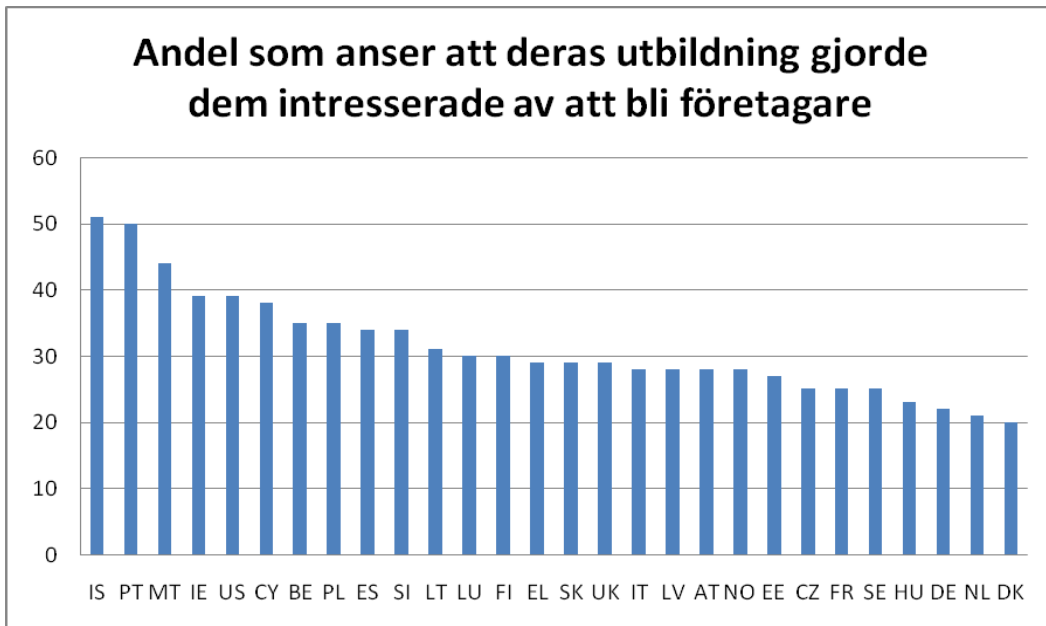
Källa: Flash Eurobarometer 192 (Förklaringar till de olika förkortningarna finns i appendix.)

Över 50 procent av fransmännen och polackerna hade deltagit i kurser eller andra aktiviteter med fokus på entreprenörskap under deras utbildning. Motsvarande andel på Island och i USA var bara 13 procent. Sverige placerar sig också lågt i denna kategori. Endast var femte svensk har gått någon kurs eller varit med på något annat evenemang om företagande.

Samtidigt är det inte någon absolut nödvändighet att utbildningarna har kurser som är helt inriktade på att lära eleverna hur de driver företag för att skolan ska uppmuntra till entreprenörskap. Istället kan företagandet föras in som en naturlig del av de vanliga ämnen. Både på Island och i USA anser invånarna att deras utbildning väckte intresset att bli företagare trots att få deltog i rena entreprenörskurser.

³ EU-kommissionen, Flash Eurobarometer 192

Diagram 3

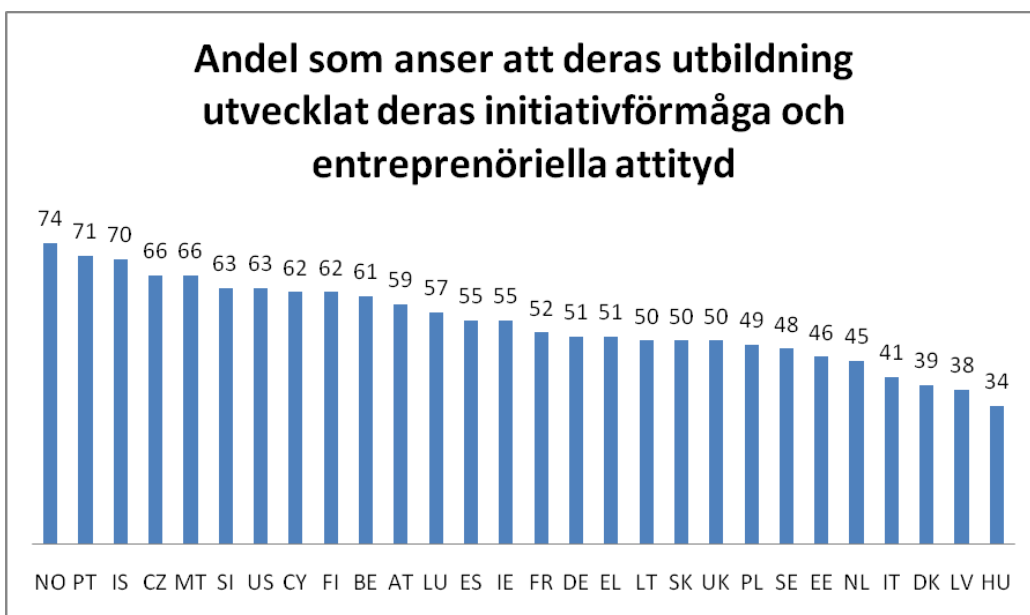

Källa: Flash Eurobarometer 192 (Förklaringar till de olika förkortningarna finns i appendix.)

Däremot är det inte något motsatsförhållande mellan att skolorna anordnar kurser i entreprenörskap och samtidigt uppmuntrar till företagande. Irland placerar sig exempelvis på fjärdeplats i båda kategorierna. Sverige, å andra sidan, placerar sig lågt även i denna kategori. Endast var fjärde svensk anser att deras utbildning bidrog till att intressera dem för företagande.

Även om utbildningen inte direkt uppmuntrar till företagande kan den utveckla olika egenskaper som på längre sikt kan leda till att eleverna väljer att bli företagare. I Norge, Portugal och på Island anser över 70 procent att deras utbildning utvecklat deras initiativförmåga och entreprenöriella attityd. Motsvarande andel i Sverige är 48 procent. Allra sist placerar sig Lettland och Ungern med 38 respektive 34 procent.

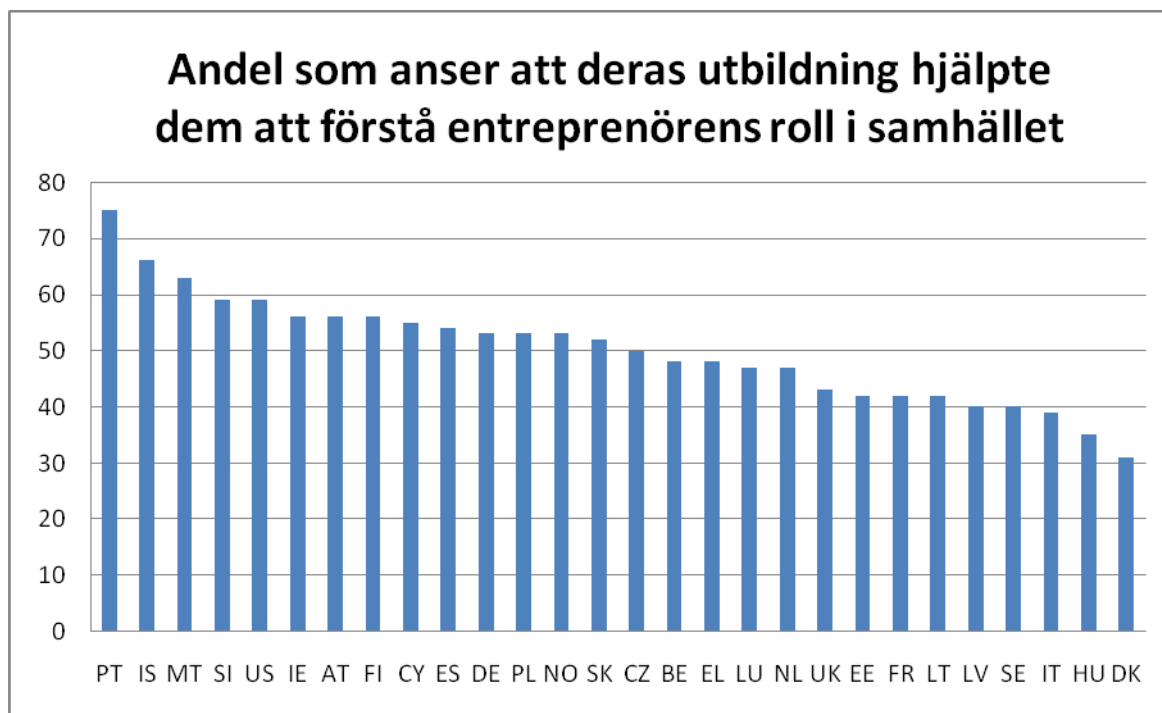
Diagram 4

Källa: Flash Eurobarometer 192 (Förklaringar till de olika förkortningarna finns i appendix.)

Slutligen kan skolsystemet i ett land påverka antalet företagare genom att företagarens roll i samhället tydliggörs. På det sättet förbättras de allmänna attityderna till entreprenörskap vilket påverkar företagandet positivt. Inom denna kategori är det Portugal och Island som placerar sig bäst. I dessa länder menar 75 respektive 66 procent att utbildningen gav dem förståelse för företagandets betydelse. Bland svenskarna menar bara 40 procent att de fått denna förståelse, vilket endast ger en 25 plats bland 28 länder.

Diagram 5

Källa: Flash Eurobarometer 192 (Förklaringar till de olika förkortningarna finns i appendix.)

I nästa steg har vi vägt samman resultaten för de fyra frågorna. Detta har gjorts genom att placeringarna inom respektive har adderats ihop utan vägning för de olika frågorna. Landet med den lägsta sammanlagda placeringspoängen toppar rankingen.⁴ Totalresultatet presenteras på nästa sida, i tabell 1.

Tabell 1:

⁴ Om ett land placerar sig 4, 7, 12 och 3 i de olika frågorna uppnås alltså placeringspoängen 26. Ju lägre placeringspoäng desto bättre.

	<i>Total ranking</i>	<i>Jag deltog i kurs eller aktivitet om entreprenörskap</i>	<i>Min utb gjorde mig intresserad av att bli företagare</i>	<i>Min utbildning utvecklade min min initiativförmåga och entreprenöriella attityd</i>	<i>Min utb hjälpte mig förstå entreprenörens roll i samhället</i>
<i>Irland</i>	1	4	4	13	6
<i>Slovenien</i>	1	8	9	6	4
<i>Cypern</i>	3	7	6	8	9
<i>Malta</i>	3	20	3	4	3
<i>Portugal</i>	3	25	2	2	1
<i>Finland</i>	6	5	12	8	6
<i>Island</i>	7	27	1	3	2
<i>Polen</i>	8	1	7	21	11
<i>USA</i>	9	27	4	6	4
<i>Spanien</i>	10	12	9	13	10
<i>Norge</i>	11	18	17	1	11
<i>Österrike</i>	12	14	17	11	6
<i>Belgien</i>	13	18	7	10	16
<i>Litauen</i>	14	3	11	18	21
<i>Luxemburg</i>	15	14	12	12	18
<i>Storbritannien</i>	16	5	14	18	20
<i>Frankrike</i>	17	2	22	15	21
<i>Slovakien</i>	17	14	14	18	14
<i>Grekland</i>	19	20	14	16	16
<i>Tjeckien</i>	20	26	22	4	15
<i>Tyskland</i>	21	23	26	16	11
<i>Estland</i>	22	12	21	23	21
<i>Italien</i>	22	9	17	25	26
<i>Lettland</i>	24	11	17	27	24
<i>Ungern</i>	25	10	25	28	27
<i>Nederländerna</i>	26	22	27	24	18
<i>Sverige</i>	27	24	22	22	24
<i>Danmark</i>	28	14	28	26	28

Rankingen toppas av Irland och Slovenien. Dessa länder placerar sig högt i samtliga frågor även om Irland bara når en 13 plats i hur befolkningen upplever att deras initiativförmåga och entreprenöriella attityd påverkades av utbildningen. Det finns stora skillnader mellan de nordiska länderna. Finland och Island tillhör toppskiktet och placerar sig 6 respektive 7. Speciellt Islands placering är intressant eftersom det anordnas få kurser och aktiviteter under utbildningen. Ändå menar de flesta islänningar att deras utbildning uppmuntrar dem till entreprenörskap, utvecklar deras initiativförmåga och ger dem en förståelse för företagarens roll i samhället.

Sverige och Danmark hamnar däremot sist i rankingen. Inte i någon av frågorna placerar sig Sverige bland de 20 bästa länderna. Det är uppenbart att det svenska utbildningssystemet i dagsläget inte bidrar till att stimulera företagandet i landet. Därmed finns en betydande förbättringspotential och mycket att lära av andra länder. FöretagarFörbundet kommer i framtida rapporter att visa på lyckade exempel från övriga Europa.

Appendix

Irland IE
Slovenien SI
Cypern CY
Malta MT
Portugal PT
Finland FI
Island IS
Polen PL
USA US
Spanien ES
Norge NO
ÖsterrikeAT
Belgien BE
Litauen LT
Luxemburg LU
Storbritannien UK
Frankrike FR
Slovakien SK
Grekland EL
Tjeckien CZ
Tyskland DE
Estland EE
Italien IT
Lettland LV
Ungern HU
Nederländerna NL
Sverige SE
Danmark DK